

Odol ematea: globulu eta plaketek bizi gaituzte

Ehun likidoa da odola, eta, oraingoz, ezin da lortu modu artifizialean. Gizakiekin erabili nahi den odola, gizakietatik lortu beharra dago. Espainian, 1088/2005 Errege Dekretuak arautzen du zein baldintza bete behar diren odola emateko. Batetik, nork bere borronteaz eman behar du, eta, bestetik, bi gauza bermatu behar dira: hartzaileari ez zaiola sortuko eragin txarrik, eta emaleari ez zaiola egingo kalterik. Urtearen buruan, egunero-egunero, hainbat ebakuntza egiten dituzte ospitaleetan, hainbat istripu izaten ditu jendeak lanean ari dela edo autoan doala, eta badira minbiziaren aurka borroka egiten dutenak ere. Guztiek behar dute odola, eta ezinbestekoa da jendeak eman dezan.

1. Onespen informatua eta oinarrizko baldintzak

Odola atera aurretik, onespen dokumentu bat sinatu behar du emaleak. Han esaten da informazioa jaso duela, eta badakiela zein den prozesua. Horrez gain, legeak ezartzen dituen baldintzak betetzen dituela adierazi behar du, eta odola ematea garaiztatu behar duen lege-arauetatik salbu dagoela. Hala ere, odola ateratzeko gelan sartu aurretik, ziztatadaxo bat egiten diote emaleari eskuko hatz batean, odol tanta batzuk eskuratzeko; likido batekin nahastu, eta horrela jakin dezakete hemoglobina maila egokia ote duen edo ez. Odol tanta azkar jaisten bada, proba gaintutako du, eta itsasgarri txartel bat emango diote, berari eta bere odolari dagokion barra kodearekin. Sistema hori erabiltzen dute emalearen izena gordean edukitzeko, eta odol poltsetan ere sekula ez da agertuko haren izena. Poltsa horiek sistema itxi eta esterilizatuak dira, eta behin soilik erabiltzen dituzte.

2. Odola emateko ohiko modua

Emaleari tentsioa hartzen diote, haren muga egokiak zein diren jakiteko, eta bihotz taupadak 50 eta 110 artean dituela egiaztatzen dute. Guztia ongi badago, odola aterako diote. Izan daiteke ohiko moduan ateratzea, edo, bestela, aferesi bidez. Ohiko moduan, 450 mililitro odol aterako dizkiote emaleari, bere osagai guztiekin atera ere (zainetik datorren bezala, alegia). 10 minutu inguru irauten du prozesu horrek, eta hurrengo hamar minutuak ziztada zuloan jartzeko eman dioten txaplatari eutsiz egon

beharko du emaleak; jarraian, mokadutxo bat hartzea komeniko zaio. Odola ematea egokitzen zaion egunean, ura maiz edan behar du emaleak.

3. Aferesi bidez ematea odola

Odola ateratzeko modu berezia da aferesi bidezkoa, eta aukera ematen du, makina zentrifugo bat erabiliz, odoleko osagai jakin bat edo batzuk soilik eskuratzeko. Makinak bereizi egiten ditu beharrezko zizkion osagaiak, eta gainerako guztia emaleari itzul-tzen dio, antikoagulante kopuru txiki bat erantsita. Metodo honek badu abantaila nabarmen bat: emale gutxiago behar dira gaixo batentzat adina eskuratzeko. Aferesi bidez odola aterata lortzen den plaketa kopurua lortzeko, sei aldiz atera behar da odola ohiko moduan. Ordu bete inguru irauten du prozesuak, eta, beharrezko balitz,

15 egunetik behin egin liteke, nahiz eta egokiagoa den hilabete itzarrotea.

4. Analisia eta odol taldea

Odola ateratzen ari direnean, lagintxo bat gehiago eskuratzeko dute analisiak egiteko. Hoditxo batzuetan sartzen dute odol hori, eta emale kodea jartzen diete. Hemograma osoa egiten diote odol horri (globulu gorriak, zuriak eta plaketak zenbatzen dituzte), eta ohiko emale baten odola izanda ere, zein odol talde duen aztertzen dute. Infekzioak sor ditzakeen gairik baden ikuste-kopuru probak ere egiten dizkiote (sifiliaren serologia, B Hepatitis eta C hepatitis birusenak, eta ezohiko antigorputzik baden ere zorrotz aztertzen dute, batez beste immunologikorik baden egiaztatzeko). Emalearen osasuna arriskuan jar dezakeen arazoren bat antzemanen gero, Transfusio Zentroaren ardura da hari jakina-

raztea. Analisi horietan ez dute begiratzen, adibidez, zer kolesterol maila duen emaleak, zenbat glukosa, ezta beste alderdi biokimiko batzuen neurria ere (horiek ez dute eraginik odola emateko prozesuan, eta ez dute arazorik sortzen).

5. Bereizte prozesua

Analisiak gaintutu dituzten odol poltsekin, odolaren osagaiak bereizteko prozesu bat egiten dute. Prozesu horretan, hiru osagai bereiztera irits daitezke, eta hiru pertsonari transfusioa egiteko modua izan dezakete. Odol transfusioa egiten dioten gaixoak, gehienetan, globulu gorriak, plasma eta plaketak behar izaten ditu. Zainetik lortutako odola ez dute bere horretan hartzen eta transfusioa egiteko erabiltzen. 450 mililitroko odol poltsa hartu eta beste hiru poltsarekin lotzen dute, hodien bidez. Plaketak bereizten dituzte poltsa batera, eta globulu

gorriak eta plasma beste batera. Laugarren poltsak dituen fosfato eta elikatze likidoarekin hidratatzen dituzte besteak.

6. Biltegian gordetzea

Biltegian gorde aurretik, zentrifugatze makinak plasma eta globulu gorriak bereizten ditu eta gero profesionalak bereiztu likido gorria (globulu gorriak) eta horixka (plasma). Teknologiarik esker, globulu gorriak 42 egunez eduki daitezke hozkailuetan, plasma freskoak 3 urte iraun dezake -30 gradutan, eta plaketak 5 egun irauteko gai dira 20 eta 24 gradu arteko temperatura (etengabe mugitzen egon behar dute poltsek). Plasmatik, gainera, ad hoc lor daitezke sendagaiak, adibidez, proteina jakin bat behar duen gaixoarentzat.

7. Eskatu dutena prestatu behar

Odola ospitaleetara bidali beharra dago

gero, eta orduantxe bukatzen da odola emateko prozesua. 300.000 biztanle dauden gunen batean, 100 emalearen odola behar izaten da egunero osasun beharrei erantzuteko, baina, jakina, zenbat eta odol gehiago izan biltegietan, orduan eta gutxiago itxaron beharko dute hartzaileak. Gaixoaren bizi arriskuan denean soilik egiten da transfusioa. Globulu gorriak soilik erabiltzen dira gaixo batek anemia duenean, odol asko galdu duelako; batik bat, hemorragia handiak gertatzen direnean sortzen dira halakoak, istripu baten eraginez edo erditze zail baten ondorioz. Plaketak, berriz, minbiziaren aurkako tratamendua hartzen ari direnek behar izaten dituzte, edo hezur muineko gaixotasunak dituztenek. Eta plasma, azkenik, koagulazio faktoreak gutxituta dituenak behar izaten du; horrez gain, organo transplanteetan ere erabiltzen dute, eta gorputz atalen bat erreta dutenek ere haren premia izaten dute //

